

MikaEL

Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu Nätpublikation för Symposiet om forskning i översättning och tolkning KäTu Electronic Journal of the KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies

on vertaisarvioitu sähköinen julkaisu, jonka artikkelit pohjautuvat vuotuisessa Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumissa pidettyihin esityksiin. Julkaisu on saanut nimensä **Mikael Agricolan** mukaan, ja se kunnioittaa näin osaltaan tämän laaja-alaisen humanistin, kielimiehen ja kääntäjän elämäntyötä. Artikkelikokoelman tarkoituksena on tavoittaa niin kansallinen kuin kansainvälinen käännöstutkijayhteisö, ja sähköinen julkaisufoorumi takaa artikkeleiden helpon saavutettavuuden. Pääjulkaisutyypit ovat vertaisarvioitu tieteellinen artikkeli konferenssijulkaisussa (KOTA-luokituksen mukaan A4) ja vertaisarvioimaton tieteellinen artikkeli konferenssijulkaisussa (B3).

Esipuhe

Verkkojulkaisun 15. volyyymi perustuu, kuten aiemminkin, julkaisemista edeltävän vuoden KäTu-symposiumissa pidettyihin esityksiin. Vaikka KäTu2020-symposiumi jouduttiinkin peruuttamaan koronaviruspandemian vuoksi, alkuperäinen teema, **Kääntämisen ja tulkkauksen laatu näkyväksi**, säilyi Helsingin yliopistossa toukokuussa 2021 etätapahtumana järjestetyn **XVIII Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin** eli KäTu2021:n teemana.

MikaEL14-artikkelit pohjautuivat peruuntuneeseen symposiumiin hyväksytyihin sektioesitelmä-, poster- ja työpaja-abstrakteihin. Poikkeuksellisen tilanteen vuoksi on ymmärrettävää, että *MikaEL15*-artikkeleissa eivät nyt juurikaan painotu laatukysymykset, vaan niissä käsitellään muuta kuin varsinaista symposiumiteemaa. Tämä on sekä vakiintuneiden KäTu-periaatteiden että myös *MikaEL*-periaatteiden mukaista. Volyymi 15 sisältää yhdeksän artikkelia.

Vertaisarvioitujen artikkelien osio, ***Laadusta näkyvyyteen***, käsittää kuusi artikkelia.

Ensimmäisen artikkelin kirjoittaja on **Juha Eskelinen** aiheenaan käytäntöyhteisöt käännöstoiminnan laadun edistäjinä. Tutkimuksensa aineistona kirjoittaja käyttä konsulttiyrityksessä toimivan in-house-kääntäjätiimin haastatteluja ja pohjaa aineiston tarkastelunsa Etienne Wengerin (1988) näkemyksiin käytäntöyhteisöjen ominaisuuksista. Analyysistä käy ilmi, että kyseisessä kääntäjätiimissä toteutuvat useat käytäntöyhteisöjen ominaisuudet: tiimin jäsenet kokevat kuuluvansa yhteisöön, tuntevat vastuuta muita tiimin jäseniä kohtaan ja jakavat yhteisen tietopohjan. Yksittäisen kääntäjän kannalta tiimi puolestaan edistää sosiaalista oppimista. Artikkelinsa lopussa Eskelinen toteaa kuitenkin, ettei aineiston perusteella voida päätellä, että käytäntöyhteisöt edistävät käännöstoiminnan laatua, mutta että haastatteluista käy ilmi piirteitä, jotka viittaavat käytäntöyhteisöihin laadun edistäjinä.

*Ritva Hartama-Heinonen, Laura Ivaska, Marja Kivilehto & Maarit Koponen (toim./red./eds) 2022
MikaEL*

*Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu, vol. 15, s. 1–8
Nätpublikation för Symposiet om forskning i översättning och tolkning KäTu, vol. 15, s. 1–8
Electronic Journal of the KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies, Vol. 15, p. 1–8*

Erilaisten laulutyyppiesimerkkien tarkastelun pohjalta **Johan Franzon** katsoo, että termejä approksimaatio ja appropriaatio voidaan käyttää käännöstutkimuksessa pohdittaessa sitä, mitä lauluille tapahtuu käännettäessä. Franzonin analyysi ei rajoitu vain laulutekstien kääntämiseen, vaan hän tarkastelee myös sitä, miten approksimaatio voi liittyä esimerkiksi laulun esittämiseen tai tyyllillis-esteettisiin seikkoihin ja appropriaatio puolestaan sisältää esimerkiksi kielen stilisointia tai erilaisia laulugenrejä. Franzonin näkemyksen mukaan lauluja käännettäessä lähtötekstinä toimivan laulun jotkin piirteet approksimoituvat, kun laulukäännös appropriaoidaan uudeksi esitykseksi.

Tieteisfiktio-tekstittäminen genren sujuvuuden näkökulmasta on aiheena **Suvi Korven** artikkelissa. Hän tarkastelee toisin sanoen sitä, säilyvätkö genrelle tyypilliset piirteet tieteisfiktio-tv-sarjoja tekstittäessä, ja vertailee käännöstekstityksiä tekevien ammattilaisten ja maallikoiden ratkaisuja. Korpi keskittyy uudissanoihin, joita hän pitää tieteisfiktio- tärkeimpänä kielellisenä elementtinä, sillä niissä tulee esiin lukijan kognitiivinen todellisuudesta vieraannuttaminen. Tarkastelu osoittaa, että maallikot säilyttävät uudissanonoja tieteisfiktio-tekstityksissään hieman todennäköisemmin kuin ammattikäntäjät.

Tieteisfiktio-tekstit ovat myös **Anna Merikallion** tutkimuskohteena, mutta epänormatiivisen sukupuolen ilmentämisen kannalta. Merikallio tutkii korpusanalyysin ja käännösvertailujen keinoin sitä, miten englannin ja suomen 3. persoonan osalta erilainen pronominijärjestelmä vaikuttaa suomennosten sukupuolirepresentaatioihin ja millaisia epänormatiivisuuden huomiotta jättäviä tai sitä latistavia tai kunnioittavia (kotouttavia tai vieraannuttavia) strategioita suomennoksissa on käytetty. Tutkituille lähtöteksteille on ominaista sukupuolen erityisyys ja monisyisyys sekä sukupuolitettujen pronominiin ja ilmaisujen ristiriitainenkin käyttö. Nämä piirteet ovat suomennettaessa konventionaalistuneet ja laimentuneet, eikä niitä ole pyritty kompensoimaan muilla keinoin.

Kulttuurinsisäistä ja kulttuurienvälistä kääntämistä valottavat artikkelissaan **Eeva-Liisa Nyqvist** ja **Heidi Grönstrand**. Aineistonaan kirjoittajat käyttävät Kersti Bergrothin suomenkielistä teosta *Eevan luokka*, sen ruotsinkielistä versiota *Evas klass* ja ruotsinkielisestä versiosta tehtyä norjannosta *Eva's klasse*. Tutkimuksen lähtökohtana on, että suomen- ja ruotsinkielinen versio ovat esimerkkejä kulttuurinsisäisestä kääntämisestä, kun taas norjannos edustaa kulttuurienvälistä kääntämistä. Päätelmissään kirjoittajat toteavat, että teoksen suomen- ja ruotsinkielisissä versioissa korostuvat kielelliset ja kulttuuriset yhtäläisyydet, kun taas norjannoksessa kielellinen ja kulttuurinen yhteys Suomeen on häivytetty.

Suomalaisen käännöstutkimuksen julkaisuhistoria ja erityisesti tutkimuksen ja tutkijoiden kansainvälinen näkyvyys vuoteen 2020 asti saavat valaistusta artikkelissa, jossa **Kristiina Taivalkoski-Shilov** analysoi suomalaisen yliopiston affiliaatiokseen ilmoittaneiden esilläoloa kuudessa tunnetussa tieteellisessä aikakausjulkaisussa. Lähtökohtanaan hänellä on Gideon Touryn (2009) maininta Suomen keskeisyydestä käännöstieteessä. Kun Touryn mukaan *Targetin* artikkeleista vuosina 1989–2008 lähes 10 % tuli suomalaisen yliopiston affiliaatiokseen ilmoittaneilta, osuus oli vuosina 2009–2020 Taivalkoski-Shilovin mukaan enää 3 %. Viidestä muusta aineistoon kuuluneesta lehdestä välittyvä samansuuntainen kuva, vaikka lehtikohtaisia erojakin on. Kirjoittaja pitää julkaisuhistorian tutkimusta tieteensisäisen itsetuntemuksen kannalta tärkeänä.

Volyymiin jälkimmäisessä, vertaisarvioimattomien artikkeleiden osiossa *Katsauksia ja keskustelua* on kolme artikkelia.

Osion aloittaa selkokieltä ja selkomukauttamista koskeva artikkeli, jonka kirjoittajia ovat **Ritva Hartama-Heinonen, Päivi Kuusi, Leevalaura Leskelä** ja **Kaarina Pitkänen-Heikkilä**. Artikkelissaan he raportoivat kaksivuotisesta opetuskokeilusta, jossa selkokieli on tuotu yliopistotason kääntäjänkoulutukseen. Tarkastelun kohteena ovat toisaalta opetuksen toteutustavat, toisaalta opiskelijoiden työselosteet, joissa pohditaan olennaisen löytämisen, selkokielisyyden arvioinnin ja tekstilajin tuomia haasteita. Koska selkomukautuksia tarvitaan yhä enenevässä määrin ja kokeilun tulokset ovat olleet lupaavia, kirjoittajat arvioivat selkomukauttamisen ja selkokääntämisen tulevan vähitellen kiinteäksi osaksi Helsingin yliopiston kääntäjänkoulutuksen opetussuunnitelmaa.

Arkistojen käyttöä käännöstieteellisessä tutkimuksessa tarkastelevat **Hanna Karhu** ja **Sakari Katajamäki**. Artikkelissaan he esittelevät yleisesti erityyppisiä kääntäjiin ja käännöskirjallisuuteen liittyviä arkistoaineistoja ja tiedonhaun välineitä sekä tarkastelevat arkistotutkimuksen erityispiirteitä. Kirjoittajat antavat myös esimerkkejä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoista ja valottavat niiden avulla arkistoaineistojen potentiaalia kääntämisen tutkijoille. Kiinnostavaa tutkimusaineistoa voivat tarjota esimerkiksi käännösten käsikirjoitus- ja luonnosversiot sekä kirjeenvaihto. Artikkelinsa lopuksi kirjoittajat toivovatkin tutkijoiden kiinnostuvan näistä kääntämisen jäljistä.

Artikkeleista viimeinen käsittelee Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton opettajien ja tutkijoiden jaoston 13. syysseminaaria, joka järjestettiin yhteistyössä Turun ja Tampereen yliopistojen kanssa elokuussa 2021. Seminaari keräsi yhteen julkisen sektorin, käännös- palveluyritysten ja kääntäjänkoulutuksen toimijoita keskustelemaan ruotsin kääntäjien koulutuksen ja kysynnän kohtaanto-ongelmista. **Marja Kivilehto** ja **Leena Salmi** kokoavat katsauksessaan alustusten, kommenttipuheenvuorojen ja osanottajien keskustelujen monipuolista sisältöä. Näin he luotaavat niin nykytilanteeseen johtaneita seikkoja kuin mahdollisuuksia muuttaa tilannetta esimerkiksi eri tahojen yhteistyötä lisäämällä.

□ □ □

Kiitämme kaikkia *MikaELin* volyyymiin 15 kirjoittaneita; vakiintuneen käytännön mukaisesti kukin kirjoittaja vastaa artikkelinsa sisällöstä ja kieliasusta. Haluamme kiittää myös julkaisun toimituskunnan jäseniä ja erityisesti artikkelikäsitteilytöiden ulkopuolisia arvioijia heidän tärkeästä työpanoksestaan. Kiitokset kuuluvat myös *MikaELin* sivuston ylläpitäjälle. Heidän ansiostaan luettavananne on nyt seitsemäs vertaisarvioitu *MikaEL*-volyymi.

□ □ □

*MikaEL*in ilmestymisajankohtaan osuu tavallisesti jo seuraava KäTu-symposiumi. Kuluva vuosi ei tee poikkeusta. **XIX Kääntämisen ja tulkkausten tutkimuksen symposiumi** pidetään Itä-Suomen yliopistossa huhtikuussa 2022. KäTu2022-symposiumin esityksiin perustuvia artikkeleita on tarkoitus julkaista normaaliaikataulun mukaisesti ensi vuonna.

Rauhaisia lukuhetkiä *MikaEL15*:n seurassa toivottavat

Ritva Hartama-Heinonen, Laura Ivaska, Marja Kivilehto ja Maarit Koponen

MikaEL
Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu
Nätpublikation för Symposiet om forskning i översättning och tolkning KäTu
Electronic Journal of the KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies

is an electronic peer-reviewed open-access journal that consists of articles based on presentations given at the annual *KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies*. The electronic publication owes its name to **Mikael Agricola** (ca. 1510–1557), a comprehensive humanist, a learned theologian, a linguist and a translator, whose translation of the Bible and other religious texts laid the foundation for standard Finnish and thus, Finnish literature. The multilingual journal is published electronically, offering easy access to both the national and the international research community in the field of translation and interpreting. The two main types of articles published in *MikaEL* are refereed scientific articles in conference proceedings (class A4 in the Finnish KOTA classification) and non-refereed scientific articles in conference proceedings (class B3). Articles are written in English or in Finnish; the latter include English abstracts.

A Note from the Editors of *MikaEL15*

The articles in the 15th Volume are, as usual, based on presentations at the KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies held in the previous year. Even though KäTu2020 was cancelled due to the coronavirus pandemic, the theme of the cancelled event, **Translation and Interpreting: Focusing on Quality**, was preserved as the theme for the **XVIII KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies**, which was organised remotely at the University of Helsinki in May 2021.

The articles published in *MikaEL14* were based on proposals for a section presentation, poster, or workshop accepted for the 2020 edition of the symposium. For this reason, most articles included in *MikaEL15* focus on topics other than quality. In this manner, the present volume stays true to the KäTu and *MikaEL* tradition of welcoming contributions on various themes. The present volume includes nine articles.

The first part of this volume, ***From quality to visibility***, consists of six peer-reviewed articles.

The first article was written by **Juha Eskelinen**, who examines communities of practice as promoters of translation quality. The author uses interviews with an in-house translation team at a consulting firm as his material, and analyses them on the basis of Etienne Wenger's (1988) views on the characteristics of communities of practice. The analysis shows that the translation team in question has several characteristics of a community of practice: the members of the team feel part of the community, feel responsible for the other members of the team, and share a common knowledge base. From the perspective of the individual translator, the team promotes social learning. At the end of his article, however, Eskelinen notes that it cannot be directly concluded that communities of practice promote the quality of translation activities. Rather, the interviews reveal features that indicate communities of practice can promote quality.

Using different types of songs as examples, **Johan Franzon** suggests that the terms approximation and appropriation can be used in translation studies to discuss what happens to songs when they are translated. He considers not only the textual translation of lyrics, but also how approximation can relate to presentation or stylistic-aesthetic aspects, for instance, while appropriation may involve linguistic styling or different song genres, among other things. In Franzon's view, translating a song involves approximating some qualities of the source song while the song is appropriated for a new situation.

In her article, **Suvi Korpi** studies the subtitling of science fiction from the point of view of generic fluency, that is, whether the genre-specific elements are preserved when science fiction television series are subtitled, and compares the translation solutions of professional and non-professional subtitlers. She focuses on neologies, which she considers the most important linguistic element of science fiction as they estrange cognitively the reader from reality. Korpi's study shows that non-professional subtitlers are slightly more likely to retain neologies when subtitling science fiction as compared with professionals.

Science fiction texts are also the focus of **Anna Merikallio**, who studies representations of non-normative gender. Using corpus methods and translation analysis, the author examines how gender representations are affected when the English third person singular pronouns are translated into Finnish. She also examines how different types of translation strategies related to non-normative features can be classified as misrecognizing, minoritizing or queering (through domesticating or foreignizing). The source texts are characterized by the centrality of gender, and employ gender-specific pronouns and gendered expressions in a contradictory way. Due to domesticating, such features are diluted and conventionalized in translations.

In their article, **Eeva-Liisa Nyqvist** and **Heidi Grönstrand** shed light on intracultural and intercultural translation. As their case study, the authors use Kersti Bergroth's Finnish work *Eevan luokka*, its Swedish version *Evas klass* and the Norwegian version, *Eva's Klasse*, which is a translation of the Swedish version. The starting point of the study is that the Finnish and Swedish versions are examples of intracultural translation, while the Norwegian version represents intercultural translation. In their conclusions, the authors state that the Finnish and Swedish versions of the book emphasize linguistic and cultural similarities, while the linguistic and cultural connection with Finland has been lost in the Norwegian version.

The publication history of Finnish Translation Studies, and particularly the international visibility of research and researchers prior to 2020, is highlighted in the article where **Kristiina Taivalkoski-Shilov** presents an analysis of authors affiliated with Finnish universities in six well-known journals. The starting point is Gideon Toury's (2009) observation that Finland occupies a central position within Translation Studies. While Toury reported that nearly 10% of the articles published in *Target* between 1989–2008 were written by scholars with a Finnish affiliation, in 2009–2020 the proportion had dropped to 3% according to Taivalkoski-Shilov. Quite a similar picture emerges in the other five journals examined, although differences exist between journals. The author emphasizes the importance of research on publication history because it contributes to the understanding of the field.

The second, non-peer reviewed part of this volume, *Reports and discussions*, presents three articles.

The first article in this part, written by **Ritva Hartama-Heinonen**, **Päivi Kuusi**, **Leealaura Leskelä**, and **Kaarina Pitkänen-Heikkilä**, is a report on a two-year experiment of integrating Easy Language into university-level translator education. The authors describe how the courses were realized, and analyse students' commentaries to highlight their adaptation procedures and challenges. As the need for Easy Language is ever growing and the results of the experiment are promising, the authors envision that translation and adaptation into Easy Language will gradually become an integral part of the curriculum of translator training at the University of Helsinki.

The use of archives in translation research is discussed by **Hanna Karhu** and **Sakari Katajamäki**. Their article provides an overview of different types of archival materials related to translation and various search tools, and discusses the special features of archival research. The authors present examples from the archives of the Finnish Literature Society (SKS) and use them to illustrate the potential that archival materials can offer for researchers of translation. Interesting materials for research may be offered by translation manuscripts and drafts, as well as correspondence. In closing, the authors hope for increased research interest in the archival materials.

The last article in this volume is a report on the 13th Autumn Seminar of the Section for Teachers and Researchers of the Finnish Association of Translators and Interpreters, hosted by the University of Turku and Tampere University in August 2021. This seminar brought together public sector stakeholders, language service providers, and translator trainers to discuss the problems of training and recruiting translators who have Swedish among their working languages. **Marja Kivilehto** and **Leena Salmi** present the diverse views put forth in introductory speeches, commentaries, and group discussions. In this way, their article illustrates not only what has led to the present situation, but also discusses actions needed or already proposed to remedy this situation.

□ □ □

We would like to extend our warmest thanks to all the *MikaEL15* contributors. As is customary, the ultimate responsibility for the content, style, and language of each article rests with the authors, but every effort has been taken to ensure the high quality of this volume. We the editors are also most grateful to the members of the Editorial Board and to the anonymous peer reviewers. We also wish to thank the administrator of the *MikaEL* website. Without their invaluable efforts, this seventh peer-reviewed volume of *MikaEL* would not have come into existence.

□ □ □

Usually, the publication of *MikaEL* coincides with the annual KäTu symposium. This year is no exception. **The XIX KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies** is held at the University of Eastern Finland in April 2022. We look forward to launching the next, 16th Volume as scheduled in spring 2023.

Wishing you a most enjoyable read,

Ritva Hartama-Heinonen, Laura Ivaska, Marja Kivilehto and Maarit Koponen